

Beskrivelse af udearbejdende kvinders sygelighed sammenlignet med mænds

7.1. Generelle betragtninger

I det foregående kapitel har man søgt at beskrive forskelle i mænds og kvinders sygelighed. Man har i denne forbindelse ikke medtaget registreringen af sygefravær fra arbejdspladser. Dette skyldes for det første, at arbejdsmarkedet kun beskæftiger en mindre del af den kvindelige del af befolkningen, således at der på forhånd må formodes at være foregået en vis udvælgelse, som også har helbredsmæssige årsager. Man må således gå ud fra, at en række personer af begge køn er uden for arbejdsmarkedet netop på grund af svigtende helbred. For det andet er det, der registreres som sygefravær på arbejdsmarkedet, en blandet gruppe af sociale situationer, som ikke nødvendigvis kun er betinget af helbredet hos de pågældende personer.

I dette kapitel vil dette problem blive analyseret ud fra det grundsynspunkt, at funktionen i arbejdsmarkedet – herunder sygefraværet – er et udtryk for såvel arbejdsmæssig belastning som helbredsmæssig og social resistens hos arbejdstagerne.

Den kvindelige andel af arbejdskraften er her som i andre industrilande jævnt stigende, og det er karakteristisk, at gifte kvinder udgør en stadig stigende del af den kvindelige arbejdskraft, selv om dette forhold naturligvis er afhængigt af tradition i familien og på arbejdsmarkedet.

Denne udvikling er betydningsfuld i relation til spørgsmålet om sygefravær, da gifte kvinder i erhvervslivet, som har mindreårige børn, formentlig står overfor arbejdsmæssige belastninger, der stiller særlige krav til kvindernes helbred.

Ved vurderingen af sygefravær for mænd og kvinder må man tage hensyn til, at en meget stor del af den kvindelige arbejdskraft befinder sig i de yngre aldersgrupper (under 25), me-

dens en anden stor del befinder sig i aldersgruppen 40 år og derover. Derimod er mange kvinder borte fra arbejdsmarkedet i kortere eller længere perioder mellem 20–40 år. Dette forhold medvirker, sammen med et gennemsnitligt lavt uddannelsesniveau, til, at størstedelen af den kvindelige arbejdskraft aldrig når ud over mere rutinemæssige funktioner, idet selvstændige opgaver og karriere hidtil har krævet en mere stabil og kontinuerlig indsats på arbejdsmarkedet.

For at få et ensartet vurderingsgrundlag til sammenligning af mænds og kvinders sygefravær er det nødvendigt at kræve standardisering af materialet både med hensyn til alder og uddannelse, arbejdets art og varighed, den økonomiske sikring under sygefravær og familiesituationen. Disse krav er sjældent eller aldrig opfyldt i de foreliggende undersøgelser.

7.2. Populationsundersøgelser

7.2.1. *Sygdomsundersøgelsen i Danmark 1951–54* søgte bl.a. at nå frem til antallet af tabte arbejdsdage blandt de beskæftigede.

Tabel 30 viser resultatet af denne undersøgelse, som er baseret på registrering af tabte arbejdsdage pr. måned. Det samlede antal tabte arbejdsdage svarede til 7,40 dage pr. år for mænd og 7,93 dage pr. år for kvinder. Opdelingen på aldersklasser viser derudover, at kvindernes oversygelighed (målt som sygefravær) er størst i alderen 15–39 år, medens der kun er små forskelle mellem kønnene med hensyn til sygefravær i aldersgrupperne 40–59 og 60 år og derover.

I alle aldersgrupper er imidlertid antallet af tabte arbejdsdage pr. sygemeldt person størst blandt mænd, som det fremgår af tabel 31.

På tidspunktet for sygdomsundersøgelsen syntes antallet af personer med sygefravær ikke

Tabel 30. Antal tabte arbejdsdage pr. beskæftiget person pr. år fordelt efter køn og alder. Sygdomsundersøgelsen 1952-54.

Alder	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd
15-39 år	6,24	7,38	118
40-59 -	8,04	8,44	105
60 år og derover	10,21	10,97	107
I alt	7,40	7,93	107

Tabel 31. Antal tabte arbejdsdage pr. måned pr. sygemeldt person fordelt efter køn og alder. Sygdomsundersøgelsen 1952-54.

Alder	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd
15-39 år	7,8	6,9	88
40-59 -	10,1	8,9	88
60 år og derover	12,0	9,8	82
I alt	9,2	7,7	84

påvirket af den økonomiske sikring i tilfælde af sygdom. Tabel 32 viser tværtimod, at sygefraværshyppigheden er mindst hos de sygeforsikringsmæssigt bedst dækkede; kvinder er i alle tre grupper optalt med ca. 20 pct. højere sygemeldingshyppighed end mændene.

7.2.2. National Health Survey i USA for 1965-66 viser et noget andet forhold mellem kønnene med hensyn til tabte arbejdsdage (tabel 33). Undersøgelsen viser et større antal sygedage for mænd end for kvinder, totalt og for alle aldersgrupper bortset fra 25-44 år. Den mandlige oversygelighed gør sig stadig mere gældende med stigende alder.

Nogen umiddelbar forklaring på dette forhold er det ikke muligt at give.

Blandt de akutte lidelser, er det i første række luftvejsinfektioner og i anden række

Tabel 32. Sygefraværshyppighed blandt beskæftigede fordelt efter økonomisk sikring i sygdomstilfælde og efter køn og alder. Sygdomsundersøgelsen 1952-54

Økonomisk sikring i sygdomstilfælde	Sygemeldte i % af samtlige beskæftigede i de pågældende grupper		Kvinder i % af mænd
	Mænd	Kvinder	
Fuld løn under sygdom	27,4	32,9	120
Delvis løn under sygdom	32,5	38,0	117
Ingen løn under sygdom	32,4	40,9	124

Tabel 33. Antal tabte arbejdsdage pr. år og pr. beskæftiget person. USA 1965-66.

Alder	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd
17-24 år	4,2	4,1	98
25-44 -	5,1	6,2	122
45-64 -	7,3	5,9	81
65 år og derover	9,8	5,1	52
I alt	5,9	5,6	95

ulykkestilfælde, som giver anledning til sygefravær for begge køn.

7.2.3. Det engelske sygeforsikringsystem muliggør en registrering af tabte arbejdsdage efter køn og alder.

Det viser sig her, at der for kvindernes vedkommende sker en jævn stigning i antallet af tabte arbejdsdage pr. år fra 9 til 38 gennem aldersgrupperne 15-54 år, hvorefter der registreres et fald. For mændenes vedkommende ses en svag stigning fra 7 til 12 tabte arbejdsdage pr. år i aldersgrupperne 15-44 år, hvorefter der ses en stærk stigning til 41 dage pr. år i 60 års alderen. Efter 60 års alderen konstateres et fald i antallet af tabte arbejdsdage, også for mænd.

Disse tal er altså væsentligt højere end de tal, der findes ved populationsundersøgelser i befolkningen i Danmark og USA, hvilket delvis kan forklares ved, at populationsundersøgelserne ikke omfatter personer, som er på institution.

7.3. Sygdomsfravær for specielle grupper

7.3.1. Løbende fraværstatistik for kontorfunktionærer.

Foreningen Engageringskontoret for handel og industri gennemfører en løbende fraværstatistik vedrørende funktionærer på basis af

årlige indberetninger fra omkring 30 firmaer med omkring 6.500 funktionærer af begge køn.

Denne statistik viser for 1967, at det gennemsnitlige antal sygedage pr. person var blandt mænd 5,6 dage og blandt kvinder 10,4 dage. Fravær på 6 dage og derunder udgjorde 54 pct. af mændenes sygedage og 62 pct. af kvindernes. For mændenes vedkommende var det største sygefravær i aldersgrupperne 15-20 år og 56 år og derover, og det mindste sygefravær i aldersgruppen 31-35 år. For kvindernes vedkommende ses ligeledes største sygefravær i aldersgrupperne 15-20 år og 56 år og derover, mens det mindste fravær her ses i 41-45 års alderen.

I tabel 34 er foretaget en analyse af kønsforskellene med hensyn til sygefravær. Det fremgår heraf, at den kvindelige oversygelighed, registreret som antal sygedage pr. person, er størst i alderen 21-35 år, hvor kvinder er sygemeldt i dobbelt så mange dage som mænd.

Hyppigheden af sygemeldinger aftager med stigende alder for begge køn. Kvinder sygemeldes ca. dobbelt så hyppigt som mænd i alle aldersklasser.

Varigheden af de enkelte sygdomsfraværperioder er stigende med stigende alder og er bortset fra aldersgrupperne 21-35 år størst for mænd.

7.3.2. Fraværstatistik for

Københavns kommunes tjenestemænd og lønarbejdere 1964.

På kvindekommisionens initiativ har socialforskningsinstituttet foretaget en analyse af den

i 1964 indsamlede fraværstatistik for ca. 14.000 tjenestemænd og ca. 11.000 lønarbejdere ansat i Københavns kommunes tjeneste. For de knap 15.000 mænd, som indgik i undersøgelsen, fandtes et samlet fravær svarende til 17,9 dage pr. person, medens de godt 10.000 kvinder i undersøgelsen havde et samlet fravær svarende til 19,4 dage pr. person.

De vigtigste resultater af analysen er i øvrigt.

1. Den procentdel af de tre ansættelsesgrupper for lønarbejdere, der har været væk fra arbejde på grund af sygdom i løbet af 1964, er stigende med stigende sikring mod tab af indkomst i sygdomstilfælde. Dette gælder både for mænd og kvinder.
2. Antal sygedage pr. person og antal sygedage pr. syg person varierer kun lidt mellem de tre lønarbejdergrupper for aldersgrupperne under 40 år. For personer over 40 år er sygefraværet meget højere blandt ansatte arbejdere med tjenestemandslignende ansættelsesforhold end blandt andre arbejdere.
3. Det større sygefravær blandt lønarbejdere med løn under sygdom er et resultat af en generel forøgelse i sygefraværet såvel af de korte som af de lange sygdomsperioder.
4. Tjenestemændenes sygefravær er mindre end fraværet blandt lønarbejdere med fuld løn under sygdom og større end fraværet blandt lønarbejdere med 80 pct. løndækning. Den store variation mellem tjenestemandskategorierne tyder på, at sygefraværet påvirkes af andre faktorer end dem, der er gjort til genstand for undersøgelse her.
5. På basis af en sammenligning af to arbejds-

Tabel 34. Sygefravær for funktionærer efter køn og alder (jfr. teksten)

Alder	Antal fraværsdage pr. person			Antal sygdomstilfælde pr. person			Varigheden af de enkelte sygdomsfravær		
	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd
15-20 år	8,2	13,3	162	2,9	5,3	183	2,9	2,5	86
21-25 -	5,7	11,7	205	2,2	4,2	191	2,6	2,8	108
26-30 -	4,7	10,6	226	1,7	3,3	194	2,7	3,2	119
31-35 -	4,3	9,3	216	1,4	3,0	214	3,0	3,1	103
36-40 -	4,8	9,1	190	1,4	2,8	200	3,4	3,3	97
41-45 -	4,6	9,0	196	1,1	2,5	227	4,0	3,6	90
46-55 -	5,8	10,1	174	1,1	2,4	218	5,2	4,2	81
56 år og derover	8,4	10,2	121	1,2	2,1	175	6,9	4,9	71
Gennemsnit for alle aldersgr.	5,6	10,4	185	1,5	3,2	213	3,8	3,1	81

og ansættelsesmæssigt ensartede tjenestemandsgupper har man konstateret, at kvinders fravær har et større omfang end mænds. Dette gælder alle aldersklasser, men kvindernes oversygelighed er størst i de yngre aldersklasser. Det må i denne forbindelse erindres, at fravær i forbindelse med graviditet og fødsel medregnes i kvindernes sygefravær.

6. Andelen af sygdomsramte personer stiger ikke med alderen. Antal sygedage pr. person og pr. syg person stiger derimod med alderen, navnlig for mænds vedkommende. Ligeledes er sygdomsperiodernes gennemsnitlige længde stærkt stigende jo ældre personer, det drejer sig om.
7. Af det samlede antal fraværsdage falder langt den største del på de lange sygeperioder.

7.3.3. Dansk Arbejdsgiverforenings fraværundersøgelse juli 1967 - juni 1968.

Fraværundersøgelsen omfatter i gennemsnit for de 4 kvartaler godt 141.000 arbejdere og godt 64.000 funktionærer. I undersøgelsen er registreret antallet af fraværende personer på hver enkelt arbejdsdag, og dette er sammenholdt med antallet af beskæftigede ved udgangen af hver måned. Fraværet er opgjort i hele arbejdsdage, og deltidsansattes fulde fravær på

en arbejdsdag er medregnet som en hel arbejdsdag.

Det samlede fravær kan opdeles efter fraværårsag i sygefravær, barselfravær og »restfravær. Fravær på søn- og helligdage er ikke medtaget i statistikken.

Resultatet af undersøgelsen fremgår af tabel 35. Det totale antal fraværende personer er sat i forhold til gennemsnittet af antal beskæftigede ved udgangen af de 4 kvartaler. Tabellen viser således det procentiske sygefravær, barselfravær og restfravær. Under sygefravær medregnes forlænget barselfravær, som skyldes sygdom. Restfraværet omfatter fravær på grund af genindkaldelse til militærtjeneste, fravær på grund af sygdom i hjemmet samt andet fravær, f.eks. enkelte fridage. I restfraværet er ikke medregnet ferie, ordinær militærtjeneste, orlov og fravær på grund af uddannelse.

Det fremgår af tabellen, at sygefraværet er større i hovedstaden end i provinsen, større blandt arbejdere end blandt funktionærer og større blandt kvinder end blandt mænd. Det fremgår ligeledes, at barselfraværet kun spiller en mindre rolle i det samlede fravær, og ikke kan forklare forskellen mellem fraværshyppigheden for mænd og kvinder. Det samme gælder for restfraværet, der som nævnt blandt andet omfatter fravær på grund af sygdom hos familiemedlem.

En nærmere analyse af fraværets industrivise

fordeling viste, at kvindelige arbejdere i hovedstadens drikkevareindustri og provinsens metalvareindustri havde det højeste samlede fravær. De kvindelige funktionærers fraværprocent var størst i hovedstadens offentlige værker samt i provinsens gummiindustri.

Det gennemsnitlige antal fraværsdage for kvindelige funktionærer med 6-dages uge (knap 10 dage) pr. år viser god overensstemmelse med sygefraværstatistikken for kontorfunktionærer som er refereret ovenfor (7.3.1.). En direkte sammenligning med fraværstatistikken for København kommunes tjenestemænd og lønarbejdere (7.3.2.) vanskeliggøres af, at opgørelsen af fraværsdage er sket efter forskellige principper, specielt for så vidt angår søn- og helligdage, der falder i en sygeperiode eller grænser op til en sygeperiode. Sådanne søn- og helligdage indgår med en vis vægt i arbejdsstatistikken for Københavns kommune. Under alle omstændigheder er sammenligninger mellem Arbejdsgiverforeningens fraværstatistik og de to ovennævnte fraværstatistikker kompliceret af, at der ikke findes nogen aldersfordeling i arbejds-giverforeningens materiale.

7.3.4. Sygefraværundersøgelse i svensk industriforetagende.

I 1959 gennemførtes en undersøgelse af sygefraværet blandt funktionærer og arbejdere ved ASEA i Västerås.

Tabel 36 viser antallet af tabte arbejdsdage pr. person på grund af sygefravær for mandlige og kvindelige funktionærer fordelt efter alder. Der ses for mændenes vedkommende et stigende antal fraværsdage med stigende alder, men sygefraværet er for alle aldersgrupper, hvor materialet tillader en sammenligning, større for

kvinder end for mænd. Kvindernes oversygelighed er størst i aldersgruppen 35-44 år, der også har et større antal sygedage pr. person end både yngre og ældre aldersgrupper.

Tabel 37 viser, at kvindelige funktionærer også havde et betydeligt hyppigere fravær end mandlige; det skal tilføjes, at gravide funktionærer havde lavere sygefravær (bortset fra barselfravær) end gennemsnittet i den pågældende aldersgruppe.

Sygefraværet blandt arbejderne på ASEA er i undersøgelsen opgjort som antal tabte arbejdstimer og yderligere opgjort som procent af den samlede arbejdsindsats, der er tabt på grund af sygdom. Tallene er derfor ikke umiddelbart sammenlignelige med funktionærtallene.

Det fremgår af tabel 38, at tabet i arbejdstimer på grund af sygdom stiger med alderen for mændenes vedkommende, medens den modsatte tendens gør sig gældende for kvinderne i de aldersgrupper, hvor materialet muliggør en sammenligning. På samme måde er den kvindelige oversygelighed målt i tabte arbejdstimer faldende med stigende alder.

Blandt gravide kvindelige arbejdere registre-

Tabel 35. Gennemsnitlig sygefraværspct., barselfraværspct. og samlet fraværspct. 1967/68 for 141.000 arbejdere og 64.000 funktionærer ansat hos medlemmer af DAF

		Sygefravær pct.	Barselfravær pct.	Restfravær pct.	Samlet fravær pct.
mandlige arbejdere	hovedstad	4,2	-	1,3	5,5
	n=41.078				
kvindelige arbejdere	provins	3,1	-	0,7	3,8
	n=69.720				
mandlige funktionærer	hovedstad	6,8	0,4	2,1	9,3
	n=13.799				
kvindelige funktionærer	provins	5,3	0,5	1,2	7,0
	n=16.848				
mandlige funktionærer	hovedstad	2,3	-	0,1	2,4
	n=20.939				
kvindelige funktionærer	provins	1,4	-	0,1	1,5
	n=21.499				
mandlige funktionærer	hovedstad	4,3	0,4	0,3	5,0
	n=11.989				
kvindelige funktionærer	provins	2,5	0,6	0,2	3,3
	n=9.699				

Tabel 36. Antal sygedage pr. person (bortset fra barselfravær) blandt funktionærer beskæftiget i ASEA, Västerås året 1959, fordelt efter køn og alder.

Alder	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd
15-24 år	4,4	7,8	177
25-34 -	5,3	13,0	245
35-44 -	5,9	19,6	332
45-54 -	8,6	10,9	127
55-64 -	8,9	(34,0)	(382)
65 år og derover	16,1	(14,8)	(92)

Tabel 38. Procent af arbejdstiden tabt på grund af sygefravær (bortset fra barselfravær) blandt arbejdere beskæftiget i ASEA, Västerås året 1959, fordelt efter køn og alder.

Alder	Mænd	Kvinder	Kvinder i % af mænd
15-24 år	2,3	(7,3)	(317)
25-34 -	3,0	10,5	350
35-44 -	3,5	8,5	243
45-54 -	3,9	7,9	203
55-64 -	6,0	(9,3)	(155)
65 år og derover	11,4	(0)	-

redes større sygefravær (bortset fra barselfravær) end gennemsnittet for kvinder i den pågældende aldersgruppe.

7.4. Sygdomsfravær for kvinder efter civilstand

7.4.1. Kvindelige kontorfunktionærer i Danmark 1964.

I den tidligere omtalte løbende statistik vedrørende kontorfunktionærer i Danmark (se side 36) foretoges også en analyse af sygefraværet for ugifte og gifte kvinder.

Tabel 39 viser fordelingen af sygefraværet for kvindelige kontorfunktionærer efter alder og civilstand. Det fremgår, at gifte kvinder i aldersgruppen mellem 21–55 år har 37 pct. større sygefravær end ugifte. Oversygeligheden svinger mellem 30 og 50 pct. og synes ikke at være korreleret med alderen.

Tabel 39. Antal sygedage pr. person pr. år for ugifte og gifte kvindelige kontorfunktionærer 1964 fordelt efter alder.

Alder	Ugifte	Gifte	Gifte i % af ugifte
21–25 år	11,6	14,8	128
26–30 -	10,3	13,5	131
31–35 -	11,0	16,0	145
36–40 -	8,6	11,4	133
41–45 -	9,8	14,5	148
46–55 -	10,2	14,0	137
Gennemsnit	10,3	14,0	137

7.4.2. Arbetsmarknadskommitténs kvinnoutretnings fraværundersøgelse 1948–49.

Denne undersøgelse omfattede ca. 30.000 arbejdstagere – i første række »kropsarbejtere« – heraf 19.500 mænd, 4.800 gifte og 6.000 ugifte kvinder. Sygefraværet er registreret i fire perioder af hver én uges varighed med tre måneders mellemrum, henholdsvis november 1948, februar 1949, maj 1949 og august 1949. Fraværet er opgjort i procent af den ordinære arbejdstid.

Tabel 40 viser stigende sygdomsfravær med stigende alder for ugifte kvinder, men ret uforandret højt fravær for gifte kvinder i alle aldersgrupper under 60 år. I overensstemmelse hermed falder gifte kvinders oversygelighed med stigende alder, og er næsten forsvundet efter 50 års alderen.

Tabel 40. Procent af arbejdstiden tabt ved sygefravær for ugifte og gifte kvindelige lønarbejdere i Sverige 1948–49.

Alder	Ugifte	Gifte	Gifte i % af ugifte
–19 år	5,46	–	–
20–29 -	6,76	9,60	142
30–39 -	6,81	9,14	134
40–49 -	6,91	8,20	119
50–59 -	8,66	9,18	106
60–69 -	7,14	7,39	104

Der er i denne tabelopstilling set bort fra barselfravær, arbejdsfritagelse motiveret med pasning af børn eller andre pårørende samt fravær uden angivelse af grund, altsammen fraværsårsager der bidrager til at øge gifte kvinders totale fravær i forhold til ugifte.

7.4.3. Svenske forsikringsfunktionærers sygefravær 1950.

En undersøgelse af sygefraværet i 1950 blandt 6.300 funktionærer ved svenske forsikringsselskaber muliggjorde også en sammenligning mellem sygefraværet for ugifte, gifte, fraskilte og enker.

Tabel 41 viser antallet af fraværsdage i de forskellige civilstandskategorier og i forskellige aldersgrupper. Gifte kvinder har i denne undersøgelse gennemsnitlig 35 pct. højere sygdomsfravær end ugifte og oversygeligheden er størst i aldersgruppen 35–44 år. Fraskilte kvinder udviser lidt højere sygdomsfravær end gifte.

7.5. Sygdomsfravær for kvinder med og uden børn

7.5.1. Undersøgelse af sygdomsfraværet i svensk industriforetagende for kvinder med og uden børn.

På basis af observationer af sygefravær blandt 200 kvindelige arbejdere beskæftiget hos ASEA, Vesterås, hele første halvår af 1964, har man søgt at vurdere betydningen af børnetal for kvinders sygdomsfravær.

Det fremgår af tabel 42, at såvel antallet af sygdomsperioder som antallet af tabte arbejdstimer er størst blandt kvinder med børn mellem 0–7 år. Generelt synes stigende børnetal imidlertid ikke at medføre øget sygefravær – snarere tværtimod. Undersøgelsen angiver imid-

Tabel 41. Antal sygedage pr. person pr. år for kvindelige svenske forsikringsfunktionærer efter alder og civilstand, 1950

Alder	Ugifte (2369)	Gifte (846)	Fraskilte (206)	Enker (87)	Gifte i % af ugifte
–17 år	12,5	–	–	–	–
18–19 -	15,1	20,3	–	–	134
20–24 -	15,6	20,2	25,3	–	129
25–29 -	17,2	22,2	26,5	–	129
30–34 -	15,6	17,7	20,6	–	113
35–39 -	14,5	24,1	19,5	35,3	166
40–44 -	20,5	32,7	31,5	17,3	160
45–49 -	19,2	20,4	22,2	23,0	106
50–54 -	19,6	16,5	22,7	8,4	84
55–59 -	25,5	34,3	12,8	11,5	135
60 år og derover	15,4	3,5	–	–	23
Alle aldre	16,1	21,7	23,4	17,9	135

Tabel 42. Sygdomsfravær hos kvinder med og uden børn fordelt efter børnetal ASEA, Västerås 1/1–30/6 1964

Antal børn	Antal kvinder	Antal sygdomstilfælde pr. person	Antal fraværstimer pr. person	Procent kvinder uden sygefravær
0	79	3,0	114	23
1	63	2,0	145	29
2	34	1,6	88	35
3 eller flere	21	1,6	87	19
Heraf med børn i alderen 0–7 år	22	3,4	149	5

lertid ikke aldersfordelingen for de pågældende kvinder eller for de børn, der er over 7 år, hvorfor man ikke tør drage videregående konklusioner ud fra dette materiale.

fravær. I redegørelsen for undersøgelsen er dog på dette punkt kun præsenteret tal for det totale arbejdsfravær, d.v.s. omfattende både sygefravær, arbejdsfritagelse af anden grund samt fravær uden årsangivelse.

7.5.2. Arbetsmarknadskommitténs kvinnoutretnings fraværundersøgelse 1949.

Den allerede omtalte undersøgelse af fraværet blandt kvindelige arbejdere i Sverige 1948–49 (se side 40) omfattede også et forsøg på at vurdere betydningen af børnetal for kvinders

Tabel 43 viser den samlede fraværprocent for ugifte og gifte kvinder med og uden børn. Det fremgår, at kvinder med børn under skolealderen har den største fraværprocent (lidt højere for kvinder der samtidig har skolebørn d.v.s. flere børn). Det er bemærkelsesværdigt, at gifte kvinder har større fraværprocent end ugifte,

Tabel 43. Fraværprocent for svenske kvindelige arbejdere med og uden børn fordelt efter civilstand

	Ugifte	Gifte	Gifte i % af ugifte
Uden børn	9,72	14,35	148
Med børn under skolealderen	17,37	21,17	122
Med skolebørn	13,37	15,47	116
Med børn under skolealderen og skolebørn	24,14	21,75	90

selv i de tilfælde hvor den ugifte har et barn at forsørge. Ugifte kvinder med både småbørn og skolebørn (d.v.s. med flere børn) har dog større fraværsprocent end gifte kvinder i samme situation. I denne opstilling kendes børnenes alder, men ikke deres antal og man savner en fordeling af kvinderne på aldersgrupper.

7.5.3. Sygdomsfravær blandt østrigske kvindelige arbejdere og funktionærer med og uden børn. Wien 1959-61.

En undersøgelse af sygdomsfravær blandt 7.500 kvindelige arbejdere og 3.500 kvindelige funktionærer i Wien gennemførtes i årene 1959-61 med henblik på at fastslå betydningen af børnetallet for sygdomsfraværets omfang.

For kvindelige arbejdere fremgik det, at 1 barn generelt forøger antallet af tabte arbejdsdage med 12 pct., 2 børn forøger antallet af tabte arbejdsdage med 28 pct. og 3 eller flere børn forøger antallet med 55 pct. Alderen synes i forhold hertil at spille en mindre rolle, men viser dog for kvindelige arbejdere med børn et maksimum i aldersgruppen 30-39 år.

De kvindelige funktionærer havde generelt langt færre tabte arbejdsdage end kvindelige arbejdere, men betydningen af børn for fraværets omfang var relativt større - i hvert tilfælde for kvinder med 1 eller 2 børn. Det maksimale fravær konstateredes også her for kvinder i aldersgruppen 30-39 år med børn.

7.6. Fravær på grund af særlige kvindesygdomme, svangerskab og barsel

Problemet omkring fravær fra arbejdet på grund af særlige kvindesygdomme, svangerskab og barsel har naturligvis særlig interesse i forbindelse med vurderingen af mænds og kvinders sygdomsfravær.

Det er meget sparsomt, hvad der foreligger af oplysninger på dette område, og forskelle i registrering af sygdomsfravær - respektive barselfravær - gør det yderligere vanskeligt at sammenligne materialerne.

7.6.1. Dysmenorrhoeundersøgelse (undersøgelse af menstruationslidelser) Malmö 1955-57.

890 kvinder indgik i undersøgelsen, heraf 120 kontorfunktionærer, 644 fabriksarbejdere, 34 ansatte ved stadsteatret og 92 elever

ved gymnastikinstitutionen. 62 pct. af disse kvinder angav ingen dysmenorrhoe, medens resten angav nuværende eller tidligere dysmenorrhoe af forskellig sværhedsgrad.

Dysmenorrhoe var hyppigst i aldersgruppen 20-24 år, hvor 46,2 pct. angav dysmenorrhoe, heraf 23,9 pct. i sværere grad. Dysmenorrhoe fandtes hyppigere blandt ugifte end blandt gifte kvinder i aldersgrupperne 25-34 år.

Tabel 44 viser betydningen af dysmenorrhoe for sygefraværet blandt kvindelige fabriksarbejdere i forskellige aldersgrupper. Det fremgår, at fraværet på grund af dysmenorrhoe er faldende med stigende alder, og at denne fraværsårsag aftager i relativ betydning med stigende alder.

Tabel 45 viser tilsvarende forholdene for kvindelige kontorfunktionærer. Her har dysmenorrhoe som fraværsårsag størst omfang og størst betydning i aldersgrupperne 20-29 år.

Alt i alt er dysmenorrhoe efter denne undersøgelse en relativ hyppig gene specielt i alders-

Tabel 44. Samlet sygefravær og sygefravær på grund af dysmenorrhoe blandt kvindelige fabriksarbejdere. Malmö 1955-57.

Alder	Antal fraværsdage pr. person i alt	Antal fraværsdage pr. person på gr. af dysmenorrhoe	Fravær på grund af dysmenorrhoe i % af samlet fravær
14-19 år	20,5	1,8	9
20-24 -	34,0	2,0	6
25-29 -	34,3	1,1	3
30-34 -	36,6	0,9	3
35-39 -	30,0	0,6	2
40-44 -	22,4	0,04	0
14-44 år	28,8	1,1	4

Tabel 45. Samlet sygefravær og sygefravær på grund af dysmenorrhoe blandt kvindelige funktionærer. Malmö 1955-57.

Alder	Antal fraværsdage pr. person i alt	Antal fraværsdage pr. person på gr. af dysmenorrhoe	Fravær på grund af dysmenorrhoe i % af samlet fravær
14-19 år	9,9	0,0	0
20-24 -	12,2	0,5	4
25-29 -	7,7	0,5	7
30-34 -	11,3	0,2	2
35-39 -	9,6	0,0	-
40-44 -	9,6	0,0	-
14-44 år	10,6	0,3	2,8

gruppen 20-24 år, men den udgør kun en meget beskeden del i årsagerne til kvinders sygdomsfravær.

7.6.2. Barselfravær blandt kvindelige svenske forsikringsfunktionærer 1950.

I den tidligere nævnte undersøgelse af kvindelige svenske forsikringsfunktionærer blev det påvist, at det gennemsnitlige barselfravær for kvindelige funktionærer i forskellige aldre var

4,8 dage pr. år med et højdepunkt i aldersgruppen 25-29 år, hvor det gennemsnitlige fravær var 11,3 dage pr. år.

Ved at sammenholde disse tal med det samlede gennemsnit for sygdomsfravær blandt disse kvinder, som udgjorde 17,9 arbejdsdage pr. år, og som i aldersgruppen 25-29 år udgjorde 19,8 arbejdsdage pr. år, viste det sig, at barselfravær udgjorde omkring 25 pct. af det samlede - og i aldersgruppen 25-29 år knap 60 pct. af det samlede fravær.